

INFORMATION OM ANMÄLNINGSPLIKTIG SOCIALSERVICE

En producent av privat socialservice som producerar annat än socialservice dygnet runt ska enligt 11 - 12 §§ i lagen om privat socialservice (FFS 922/2011) ¹ innan verksamheten inleds, ändras väsentligt, om den ansvariga personen byts ut och om verksamheten upphör, göra en anmälan till det organ med flera medlemmar som ansvarar för socialservicen i den kommun där servicen ska produceras.

Observera att kommunalt organ kan betyda både enskild kommun och Kommunernas socialtjänst k.f. (KST) beroende på hur ansvarsfördelningen är ordnad gällande produktion av socialservice. Mera information ges av ÅMHHM.

Med privat socialservice avses de former av socialservice som nämns i 14 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård. Vissa undantag finns: närståendevård och familjevård uppfyller inte villkoren för privat socialservice, eftersom ifrågasvarande verksamhetsformer inte produceras mot ersättning genom drivande av rörelse eller genom yrkesutövning. Privat familjedaghem/gruppfamiljedaghem betraktas som privat socialservice, men kräver tillstånd av landskapsregeringen.

Anmälningspliktig privat socialservice som ska registreras av ÅMHHM

Anmälan gällande privat socialservice ska lämnas in i god tid innan man planerar inleda verksamheten till berörd kommun/KST, som kontrollerar uppgifterna i blanketten. Kommunen/KST ska delge uppgifterna till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHHM), som enligt 3 § i landskapslagen (2012:36) om tillämpning av lagen om privat socialservice antecknar dem i ett register över privata anmälningspliktiga socialserviceproducenter. Ifall anmälan är ofullständig ber ÅMHHM om komplettering innan registrering kan ske.

Det finns tre blanketter:

1. Anmälan om inledande eller väsentlig ändring av privat socialservice
2. Anmälan om ändring av ansvarsperson för privat socialservice
3. Anmälan om upphörande eller avbrytande av privat socialservice

Ur respektive blankett framgår vilka bilagor som ska bifogas anmälan.

¹ Lag om privat socialservice (FFS 922/2011) är tillämplig på Åland genom landskapslag (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om privat socialservice.

Utlåtande av kommun/KST

Berörd kommun/KST bifogar sitt utlåtande till anmälan, av vilket ska framgå en motiverad bedömning om den anmälningspliktiga serviceverksamheten uppfyller förutsättningarna enligt lagen om privat socialservice (blankett 1 - 2). Utdrag ur socialnämndens protokoll eller beslut ersätter inte ett utlåtande med motiverad bedömning. Om verksamheten upphör eller avbryts förutsätts ingen specifik bedömning i utlåtandet (blankett 3). Frågor som bedöms i utlåtandet är bl.a:

- Uppfyller servicen de krav som ställs i lag?
- Lämpar sig verksamhetslokalerna och utrustningen för verksamheten i fråga?
- Har den ansvariga personen tillräcklig kännedom om branschen, tillräcklig ledarförmåga och lämplig utbildning?
- Är den ansvariga personens ansvarsområden rimliga och möjliga att hantera?
- Motsvarar personalens antal, sammansättning och utbildning klienternas antal och servicebehov?

ÅMHHM lägger speciell vikt vid hur uppgifterna i verksamhetsplanen har bedömts av kommunen/KST. Ur verksamhetsplanen ska tydligt framgå vilken service som produceras av vem (bl.a. anmälningsblanketten punkterna 13 - 14), hur servicen produceras, med vilken utrustning och i vilka verksamhetsutrymmen.

Anmälningspliktig privat socialservice som inte ska registreras av ÅMHHM

I ÅMHHM:s register över producenter av privat socialservice antecknas i enlighet med 27 § i lagen om privat socialservice inte uppgifter om sådana serviceproducenter som enbart producerar stödtjänster inom hemservice eller därmed jämförbara tjänster. Till sådana tjänster hör enligt 19 § i landskapslagen om socialvård måltids-, klädvårds- och städservice och tjänster som främjar socialt umgänge. Personlig assistans anses av regionförvaltningsverken på riksnivå utgöra en tjänst som kan jämföras med stödtjänster som ingår i hemservice och som därmed inte ska registreras av behörig tillsynsmyndighet. ÅMHHM följer samma linje och registrerar därför inte personlig assistans.

Anmälan om stödtjänster inom hemservice och därmed jämförbara tjänster ska dock alltid göras till kommun/ KST på samma sätt som anmälningspliktig service som införs i ÅMHHM:s register. För detta ändamål ska samma blanketter användas (dvs blankett 1 - 3). Skillnaden består i att kommunen inte skickar uppgifterna vidare till ÅMHHM för registrering, utan ärendet handläggs i kommunen/KST.

Hur anmälan lämnas in

Anmälan görs på anmälningsblankett 1 - 3 och sänds till berörd kommun/KST. I anmälan ska anges det planerade startdatumet för verksamheten. Till anmälan ska fogas de utredningar och dokument som finns angivna i anmälningsblanketten.

Beslut

När anmälan registrerats av ÅMHHM sänds ett beslut till serviceproducenten per post. För beslutet uppbärs från och med 1.1.2022 en avgift, ifall anmälan har registrerats vid ÅMHHM efter detta datum. Även ett nekande beslut är avgiftsbelagt. Avgiftens storlek bestäms enligt gällande taxa.

Serviceproducenten har fullgjort sin anmälningsskyldighet och kan inleda sin verksamhet när kommunen/KST har fått alla nödvändiga handlingar. Om ÅMHHM bedömer att verksamhetsförutsättningar inte är uppfyllda fattar ÅMHHM ett negativt beslut, som kan överklagas till förvaltningsdomstolen.

Egenkontroll och förhandtillsyn

För att säkerställa en adekvat verksamhet ska varje producent av privat socialservice utarbeta en plan för egenkontroll som omfattar serviceproducentens alla former av socialservice och servicehelheter. Serviceproducenten ska hålla planen offentligt framlagd och följa upp hur den förverkligas. Modell för egenkontrollplan finns på ÅMHHM:s webbplats.

Serviceproducentens egenkontroll är ett uttryck för att lagstiftningen om privat socialservice understryker serviceproducentens eget ansvar för att verksamheten uppfyller lagstadgade krav och för att innehållet i den service som tillhandahålls är av hög kvalitet.

Kommunens/KST:s samt ÅMHHM:s tillsynsansvar

Kommunen/KST har ett övergripande ansvar för att styra och övervaka alla privata socialserviceproducenter eftersom dessa erbjuder socialservice som annars ordnas i kommunal regi. Detta gäller både socialservice som ÅMHHM registrerar och inte registrerar oberoende av om kommunen köper tjänster av serviceproducenten eller inte. Kommunens/KST:s ansvar att handlägga anmälningar om privat socialservice är ett uttryck för att tillsynen är inriktad på förhandstillsyn. ÅMHHM utövar också förhandstillsyn genom att i sista hand granska om verksamhetsförutsättningarna i en anmälan är uppfyllda.

När verksamheten har startat övervakar i första hand kommunen/KST socialservicen. Kommunen/KST ska instruera serviceproducenten att handla på det sätt som föreskrivs i lag om brister i verksamheten observeras. Om instruktioner och gemensamma samtal inte förbättrar verksamheten ska kommunen i enlighet med 35 § i lagen om privat social service omedelbart underrätta ÅMHHM, som kan starta ett tillsynsärende för att granska det påstådda missförhållandet. Kommunen/KST kan också under vissa förutsättningar själv inspektera verksamheten hos en privat socialserviceproducent. Kommunen/KST ska i sådana fall underrätta ÅMHHM om vad som framkommit.

Landskapets/rikets lagstiftningsbehörighet

Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland hör socialvården i dess helhet till landskapets behörighet. ÅMHM är tillsynsmyndighet. Tillsyn över delar av socialvården faller emellertid inom rikets lagstiftningsbehörighet. Statens ämbetsverk på Åland är då tillsynsmyndighet. Det kan till exempel handla om övervakning av möten mellan barn och föräldrar. Ifall en serviceproducent planerar socialservice som faller under rikets lagstiftningsbehörighet konsulterar ÅMHM Statens ämbetsverk för avgörande om förfarande beträffande registrering av anmälan.

Sammanfattning-de olika skeden i handläggningen av anmälan

1. Anmälan och bilagorna skickas till berörd kommunen/KST.
2. Kommun/KST skickar anmälan med bilagor och sitt utlåtande till ÅMHM.
3. ÅMHM ber vid behov om att få komplettering av kommun/KST som lämnade utlåtandet eller av dig som serviceproducent.
4. ÅMHM avgör ärendet, utfärdar ett beslut om det och registrerar dig som anmälningspliktig serviceproducent.
5. ÅMHM:s beslut kan överklagas. En anvisning om hur man anför besvär skickas som bilaga till beslutet.